

A mártírságot szenvedett nép

Az 1956-os forradalom Magyarország népének a sztálinista diktatúra elleni forradalma és a szovjet megszállás ellen folytatott szabadságharca, amely a 20. századi magyar történelem egyik legmeghatározóbb eseménye volt. A budapesti diákok békés tüntetésével kezdődött 1956. október 23-án, és a fegyveres felkelők ellenállásának felmorzsolásával fejeződött be november 10-én.

Abban az időben XII. Piusz volt a pápa, akinek a magyar forradalommal kapcsolatban számos megnyilatkozása volt.

Az első enciklikája 1956. október 28-án jelent meg, amelyben a világ minden püspökét arra szólítja fel, hogy imádkozzanak a vérontás mielőbbi végéért.

„Azok az igen gyászos események, melyek Kelet-Európa népeit sújtják, különösen pedig a számunkra oly kedves Magyarországot, amely most egy borzalmas öldöklés vérében fekszik, mélyen megrázzák atyai lelkünket. De nemcsak a mieinket, hanem bizonyára mindazokét, akik számára drága értéket jelentenek a civilizáció jogai, az emberi méltóság és szabadság, amely kijár egyénnek és nemzetnek egyaránt.”

„Legyen végre világos mindenki előtt, hogy ha a nép rendje egyszer felborul, azt nem lehet visszaállítani sem a halálosztó fegyverek erejével, sem a polgárookra alkalmazott erőszakkal, mert az ő legbelsőbb érzéseiket nem lehet elfojtani, sem pedig csalárd elméletekkel, amelyek megrontják a lelket, megsértik az Egyház, a polgári és a keresztény lelkiismeret törvényeit. Az igazi szabadság iránti sóvárgást sohasem lehet külső erőszakkal elfojtani.”

Figyelemre méltó, hogy XII. Piusz pápa a béke helyreállításának feltételéül nem jogos igényekről, hanem jogos rendről és törvényes jogokról beszél, ezzel megkérdőjelezve az egyoldalúan alkalmazott erőszak minden formáját:

„Egyedül belé helyezzük reményünket, aki mennyei fényével meg tudja világosítani az emberek elméjét, feldühödött akaratukat jobb belátásra bírja, hogy így helyreálljon a jogos rend a nemzetek között, mind nagyobb kölcsönös előnyükre, mindig biztosítva az érdekelt felek törvényes jogait. Minden embernek, különösen azoknak, akik népek sorsát tartják kezükben, szem előtt kell tartani, hogy háborúból sohasem származhat tartós jó, de annál inkább rengeteg baj és szerencsétlenség.”

Ezért a konfliktusok megoldásának kizárólagos eszköze csak a jog lehet:

„Az emberek között felmerült nézeteltéréseket sohasem lehet hadseregekkel, mészárlással, rombolással megoldani, hanem csak méltányossággal, törvényességgel, okossággal és igazságossággal. Ha az igazi béke utáni vágytól hajtott bölcs emberek összegyűlnek, hogy ilyen komoly problémájukkal foglalkozzanak, minden kétséget kizáróan arra kell kényszerítve érezniök magukat, hogy az igazságosság útját válasszák, és ne az erőszak meredek lejtőin kalandozzanak, ha megfontolják, hogy milyen nagy veszélyei lehetnek egy háborúnak, amely kis szikrából hatalmas tűzvészé tud fejlődni.”

A világ hatalmasai azonban nem ezt az utat járják. Így a magyar függetlenség és szabadság iránti erőfeszítéseket is lerombolta a Vörös Hadsereg, amelynek hírére XII. Piusz megfogalmazza utolsó magyar vonatkozású enciklikáját.

„Egy nemrég kiadott körlevélben, melyet a katolikus püspökökhöz intéztünk, annak a reménynek adtunk kifejezést, hogy a nemes magyar nép számára végre talán felvirradt az igazságra és a szabadságra alapozott béke új hajnala, mert úgy látszott, hogy kedvezően alakulnak a dolgok a nemzet életében. A később érkezett hírek azonban fájdalmas keserűséggel töltötték el lelkünket. Megtudtuk ugyanis, hogy a magyar városokban és falvakban ismét folyik a polgárok drága vére, mert lelkük mélyéből vágnak az igazi szabadság után; az ország éppen felállított intézményeit felforgatták; megsértették az emberi jogokat; és idegen fegyverek segítségével új rabszolgaságba taszították a vértől ázott nemzetet.”

„Kötelességünk diktálja, hogy felemeljük tiltakozó szavunkat és bánkódjuk a fájdalmas események felett, melyek keserű fájdalmat és méltatlankodást keltettek nemcsak a katolikus világban, hanem minden szabad nemzet körében. Fontolják meg végre azok, akiket felelősség terhelt azokért a gyászos eseményekért, hogy a népek igazi szabadságát sohasem lehet vérbe fojtani. Nekünk, akik atyai lélekkel tekintünk minden népre, ünnepélyesen ki kell jelentenünk, hogy minden erőszak, minden igazságtalan vérontás, bármely részről induljon is ki, mindenkor tilos. Ismét sürgetnünk kell minden népet és társadalmi osztályt, hogy teremtsék meg már a békét, amelynek igazságosságon és szabadságon kell alapulnia, és éltető tápláléka a szeretet.”

XII. Piusz pápa a három enciklikáján kívül november 10-i rádióüzenetében is szól a magyar forradalomról. Ebben reményét fejezi ki, hogy a békét és szabadságot szerető népek erőfeszítéseit siker koronázza. A magyar nép szenvedései és az igazságtalanság mindenkit fel kell rázzon:

„Atyai szívünk aggódik a magyar nép ellen elkövetett gonosztettek miatt, amelyeket azért szenved, mert elkövette az a „bűnt”, hogy az alapvető emberi jogok tiszteletben tartására törekedett. Ehhez hozzájárul másik aggodalmunk a veszélybe került béke miatt, valamint fájdalmunk, midőn látjuk, hogy megfogyatkoznak azok sorai, akiknek tekintélye, egysége és jóakarata, általános vélemény

szerint sok bizalmat megérdemelt volna a népek közötti igazságosságon és igazi szabadságon alapuló egyetértés folyamatos visszaállítása terén.”

XII. Piusz pápa szívbe markoló fohászát a magyar forradalom hatására írta:

„Isten! Isten! Isten! Bárcsak hangzanék ez a kimondhatatlan név, minden jog, igazságosság és szabadság forrása a parlamentekben, a tereken, az otthonokban, a gyárakban, értelmiségiek, fizikai munkások száján, a sajtóban és a rádióban. Legyen az Isten neve – amely rokon értelmű a békével és a szabadsággal – a jóakarató emberek irányító mértéke, a népek és nemzetek köteléke, a jel, amelyről a közös felszabadulás munkájában a testvérek és munkatársak felismerik egymást. Rázzon fel benneteket az Isten a bódultságtól, szabadítson meg a zsarnokokkal és a háborús uszítókkal való minden bűnrészes kapcsolattól, világítsa meg lelkiismereteket, erősítse meg akaratotokat az újjáépítés munkájára. Mindenekfölött pedig visszhangozzék az Ő Neve a templomokban és a szívekben hatalmas fohásként az Úrhoz, hogy végtelen hatalmával segítsen végrehajtani mindazt, aminek elérésében az emberi erők oly nagy nehézségbe ütköznek.”

Összeállította: Márkus Szilvia